

SOVĚTSKÉ VOJENSKÉ UMĚNÍ

Brig. gen. Josef Haman

Všichni pokrokoví lidé celého světa s obdivem a úžasem se dívali na vojenské výkony slavné Rudé armády v druhé světové válce. Skvělá vítězství, kterých dobyl sovětský lid a jeho milovaná armáda, byla ohromnou vzpruhou pracující třídy na celém světě. Celá řada drtivých porážek vojsk fašistického vetřelce vzbuzovala u všeho pracujícího lidu světa veliký obdiv, úctu a radost a u všech vykořisťovatelů a imperialistů divoký strach a paniku. Politikové a generálové buržoasních států se tážili, jak byla možná ona obrovská a bez přestávky za sebou jdoucí vítězství Sovětské armády.

Buržoasní theoretikové, jsouce přivyklí posuzovat všechno dění vždy odděleně, bez ohledu na příčinné, průvodní a následné jevy ve vzájemném vztahu, přičítali a přičítají tato vítězství všem možným činitelům jen ne tomu pravému — sovětské vojenské vědě a z ní vyplývajícímu **sovětskému vojenskému umění**.

Sovětské vojenské umění, osvědčené a vyzkoušené v nespočetných bitvách a sraženích*) ozbrojených milionových mas ve Velké vlastenecké válce, budiž nám, vojákům československé armády, zářným vzorem, kterého musíme dosáhnout, abychom se stali platnými spojenci, platnými přáteli Sovětské armády a sovětského lidu.

Sovětské vojenské umění vzniklo a vyrostlo z nového společenského a státního řádu. Vyvěrá z revoluční teorie marxismu-leninismu a z praxe revolučního boje mas.

Zakladatelem a geniálním tvůrcem sovětského vojenského umění je generalissimus Stalin. Již v letech občanské války přímo organisoval všechna velká vítězství Rudé armády a nemilosrdně rozbořil zkostnatělá dogmata a šablony buržoasního vojenského umění. Nejumělejší a nejzákladnější strategické plány nepřátel zavčas rozpoznával a obračel nvně. Strana posílala soudruha Stalina na ty fronty, kde šlo o osud revoluce.

V letech Velké vlastenecké války rozvíjel soudruh Stalin dále sovětské vojenské umění. Vyhodnotil a objasnil zásady o stálých činitelích, majících rozhodný vliv na osud války, o aktivní obraně, o ofenzivě i protiofenzivě, o součinnosti a spolupráci druhů vojsk a bojové techniky, o úloze velikých mas tanků i letectva a o dělostřelectvu jako nejmnocnějším z druhů vojsk v současné válce.

V různých obdobích války volil stalinský genius vždy správné řešení se zřetelem na zvláštnosti situace.

Generálové a důstojníci Sovětské armády, vyzbrojení tímto vůdčím stalinským vojenským uměním, napsali skvělé stránky dějin vítězství ozbrojených sil Sovětského svazu.

Ve své práci „K otázkám strategie a taktiky ruských komunistů“, vydané r. 1923, píše soudruh Stalin: „Umění vést válku v soudobých podmínkách znamená ovládat všechny formy války i všechny výsledky vědění v této oblasti, dovedně je spojovat, rozumně upotřebit a včasné užít té nebo oné formy podle situace.“

Stalinské vojenské umění učí o formách i způsobech vedení války, operací i boje. Je jednou ze základních částí vojenské sovětské vědy, vytváří a rozvíjí se na podkladě marxisticko-leninského učení o válce v soulase s rozvojem hospodářských a morálních možností Sovětského svazu.

Naproti tomu buržoasní vojenské umění vyvěrá z metafysických předsudků o věčnosti i neměnnosti principu vojenského umění a z faktického zamítání vědeckých základů.

Maršál I. A. Bulganin charakterizuje buržoasní vojenské umění takto:

*) Sražení je řada bojů hlavních sil bojujících stran (viz VM č. 1/1951 str. 87).

„Buržoasní vojenské umění nemá na zřeteli závislost způsobu (forem) vedení války na ekonomických a morálních možnostech státu. Hlavní chyba německých a všeobecně i druhých buržoasních vojenských odborníků je v tom, že příliš mnoho zveličují význam vojenských plánů a studují je odděleně od ekonomických a morálních možností berouce v úvahu toliko vojenský potenciál státu, místo aby uvažovali o ekonomickém a morálním potenciálu státu.“ Vojenské umění zahrnujícího kapitalismu a v dílčím smyslu vojenské umění USA i Anglie nemůže dosáhnout úrovně sovětského vojenského umění. Americko-angličtí imperialisté, vedoucí nespravedlivé a loupeživé války, nemohou počítat s dělníky a rolníky, tvořícími jádro sil soudobých mnohamilionových armád, jako se svou opravdovou silou. Zásadní rozdíl zájmů vládnoucí vykořisťovatelské třídy a širokých pracujících mas nutí imperialisty provádět idealistickou výchovu své armády lživým způsobem šálení a klamání mas vojáků. Proto také nemůže buržoasie udržovat morálního ducha armády i lidu na vysoké úrovni dlouhou dobu.

Při besedě s dopisovatelem časopisu „Pravda“ řekl soudruh Stalin: „Rozumí se samo sebou, že je těžko přesvědčit vojáky (rozuměj americké), že Čína, která neohrožuje ani Ameriku, ani Anglii a které oni uloupili Tajvan, je útočníkem a Spojené státy americké, které ostrov obsadily a přivedly svá vojska k hranicím Číny — jsou obránci svého státu. Je těžké přesvědčit vojáky, že Spojené státy americké mají právo bránit svou bezpečnost na území Koreje a u hranic Číny a naproti tomu že Čína i Korea nemají právo bránit svou bezpečnost ve své vlastní zemi nebo u hranic své země. Proto odtud pramení ona nepopulárnost války u anglo-amerických vojáků.“

Je nasnadě, že i nejzkušenější generálové a důstojníci mohou být poraženi, jestliže vojáci považují válku, do které jsou vtaženi, za válku hluboce nespravedlivou a vzhledem k tomu konají své povinnosti na frontě jen formálně, bez víry ve spravedlivost a správnost svého poslání.

Stalinské vojenské umění je od základu nové umění, umění socialistického státu. Přednosti politického i ekonomického řádu sovětského státu dávají takové hospodářské a morální možnosti pro rozvoj sovětského vojenského umění, jaké nemá a nemůže mít ani jeden kapitalistický stát.

Stalinské vojenské umění co nejlépe využívá všech možností státu a socialismu, opírá se o ekonomický a morální potenciál sovětského státu a o nejširší zkušenosti ze současné války.

Jedna z nejdůležitějších předností sovětského společenského a státního řádu je vedoucí úloha bolševické strany. A právě v tom jsou obsaženy zdroje, z kterých čerpá sovětské vojenské umění a které mu dovolily se ctí podstoupit historickou prověrku ve válce.

Sovětské vojenské umění vyzbrojilo velitelské kádry theoretickými a praktickými znalostmi strategie, operačního umění, taktiky, organizace i výcviku vojsk a tím zároveň dalo jim možnost správně poznat ráz války, poznat podstatu soudobých operací i boje a důležitost rozličných druhů vojsk, jejich význam a prakticky způsob jejich použití.

Se zřetelem k tomu nutno zvlášť vyzvednout stalinské objasnění otázky o stálých činitelích války.

Soudruh Stalin po prvé ve staletých dějinách vojenského umění ukázal, že osud války je řešen ne nějakými náhodnými zásahy, nýbrž stále působícími činiteli jimiž jsou: pevnost týlu, morální duch armády, množství a jakost divisí, výzbroj armády a organizační schopnosti velitelského sboru armády.

Stanovením těchto činitelů války a vítězství, soudruh Stalin zároveň vyzbrojil sovětský lid nezvratnou vírou ve vítězství. Reálnost a objektivnost stalinských plánů byla v tom, že tyto plány byly vypracovány na základě nepřetržitého růstu hospodářských a morálně politických možností sovětského státu.

Je známo, že válka fašistického Německa proti Sovětskému svazu začala ve výhodných podmínkách pro německá a za nevýhodných podmínek pro sovětská vojska. Aby protivník ztratil tuto časovou výhodu, přešla sovětská vojska podle plánu vypracovaného soudruhem Stalinem do strategické obrany. Sovětská armáda bránila každou píď rodné

země opotřebovala v nepřetržitých bojích vetřelce. Aktivní obrana byla prováděna podle nařízení soudruha Stalina zároveň s přípravou protiofensivy.

Soudruh Stalin učí, že správně a dobře organizovaná protiofensiva je velmi zajímavým druhem ofensivy. Přitom zdůrazňuje, že tu nejde o protiútoky, nýbrž o protiofensivu po úspěšně se rozvíjející ofensivě nepřítele, která však nemá pro nepřítele očekávaný rozhodný výsledek. Během nepřátelské útočné operace sbírá obránce síly a přechází bezprostředně do protiofensivy s cílem rozhodně porazit nepřítele.

Genialitou Stalinovou byl určen i okamžik úderu na nepřítele a přechod od obrany do protiofensivy bez dlouhé přestávky zabezpečil vždy Sovětské armádě nenadálou a překvapení úderu.

Zásady protiofensivy vypracované soudruhem Stalinem byly skvěle uplatněny v bitvě pod Moskvou a uskutečněním jich byla rozbita a poražena jedna z hlavních a mocných skupin vetřelcových armád.

Stalinská strategie aktivní obrany, dovršená novou formou operace ozbrojených sil — protiofensivou, měla vzápětí úplný krach šilených plánů „bleskové“ války německých nacistů.

Protiofensivy pod Moskvou, Stalingradem, Kurskem, mistrně provedené podle stalinských plánů, byly novými skvělými stránkami dějinného vývoje sovětského vojenského umění. Nebývalé výše dosáhlo stalinské vojenské umění v **určování směru hlavního úderu** na nepřátelské síly. Soudruh Stalin učí: **Strategický plán je plán organizace rozhodného úderu tím směrem v nebo tom směru, kterým úder v nejkratším čase může přinést maximální výsledky.** Geniálnost stalinské strategie při volbě směru hlavního úderu se výrazně projevila roku 1944, kdy soudruh Stalin dal Sovětské armádě úkol vyčistit od fašistických lupičů celou sovětskou zem, obnovit státní hranice Sovětského svazu po celé délce od Černého moře k Barentsovu moři, zbavit spojenecké národy nacistického jha, pronásledovat nepřítele a dobít ho v jeho vlastním brlohu. Volba hlavních směrů deseti stalinských úderů se jeví jako trvalý triumf stalinského vojenského umění.

Podrobnou charakteristiku těchto úderů vylíčil soudruh Stalin ve své řeči při oslavě 27. výročí Velké říjnové socialistické revoluce slovy: „Rozhodující úspěchy Rudé armády v tomto roce, záležející ve vyhnání Němců ze sovětské země, byly zajištěny řadou zdrcujících úderů našich vojsk, které začaly dopadat na německá vojska již v lednu t. r. a poté se rozvíjely během celého tohoto roku.

První úder zasadila naše vojska v lednu t. r. u Leningradu a Novgorodu, kdy Rudá armáda prolomila stálou obranu Němců a zahnala je do Pobaltí.

Druhý úder byl zasazen v únoru až březnu t. r. na Bugu rozdrčením německých vojsk a jejich zahnáním za Dněstr.

Třetím úderem v dubnu až květnu t. r. v obvodu Krymu byla německá vojska svržena do Černého moře.

Čtvrtý úder v červnu t. r. v prostoru Karelie skončil porážkou finských vojsk, osvobozením Vyborgu, Petrozavodsku a zahnáním Finů do nitra Finska.

Pátý úder v červnu až červenci t. r. zpečetil úplnou porážku německých vojsk u Vitebska, Bobrujska a Mogileva obklíčením 30 německých divísí u Minska.

Šestým úderem v červenci až srpnu t. r. v prostoru Západní Ukrajiny, Rudá armáda rozdrtila německá vojska u Lvova a zahnala je za San a Vislu.

Sedmým úderem v srpnu t. r. v obvodu Kišiněv—Jassy byla na hlavu poražena německá a rumunská vojska a obklíčeno 22 německých divísí u Kišiněva, nepočítaje v to rumunské divise.

Osmý úder v září až říjnu t. r. v Pobaltí rozdrtil německá vojska u Talina a Rigy a vyhnal je z Pobaltí.

V říjnu t. r. započal devátý úder sovětských vojsk mezi Tisou a Dunajem.

Konečně koncem října t. r. byl německým vojskům zasazen desátý úder v severním Finsku.“

Výsledkem těchto stalinských úderů byla úplně osvobozena území SSSR okupovaná nacisty a vetřelci byli zahánáni ze sovětské země k hranicím Německa.

Soudruh Stalin vypracoval a uskutečnil v praxi **strategické operace několika front**. Ani jedna z operací německých fašistů ani Angličanů a Američanů v druhé světové válce, nemluvě o operacích ve všech válkách předchozích, nedosáhly úrovně strategických operací několika front, běžně prováděných sovětskými ozbrojenými silami v letech Velké vlastenecké války. Jedině za podmínek daných Sovětským svazem, jeho společenským řádem a za vedení geniálního vojevůdce soudruha Stalina bylo možno uskutečnit podobné grandiosní operace.

Přitom není možno nechat bez povšimnutí, že se operace sovětských vojsk vyznačovaly **pádností a rozhodností**. Cílem těchto operací nebylo vytlačit nepřítele, nýbrž obklíčit, zničit a vzít do zajetí velika nepřátelská uskupení. „Není naprosto možno považovat za náhodu to,“ říká soudruh Stalin, „že velitelství Rudé armády nejenom osvobozuje od vetřelců sovětskou zem, ale také nedopouští, aby nepřítel unikl živý ze země, uskutečňujíc takové rozsáhlé vážné obklíčovací operace k zničení nepřátelských armád, operace, které mohou být vzorem vojenského umění.“

Němečtí strategové se domnívali, že mají výsadní postavení v operačním umění a pokládali se od bitvy u Sadové a Sedanu za tradiční umělce v obklíčovacích operacích. Ale ani v první ani v druhé světové válce se jim nepodařilo ukázat ani jediný vzor obklíčení, který by zasluhoval pozornosti. Ani Angličané a Američané se nezmohli na to, aby uskutečnili obklíčovací operaci takového rozmachu a stylu, jaké byly prováděny sovětskými vojsky. Angličané a Američané dokonce nedovedli ani využít takové příležitosti, jaká se jim naskytla v Normandii, a německá nacistická vojska jim lehce z obklíčení uklouzla.

Jedině sovětské vojenské umění, jediné Sovětská armáda byla s to řešit úkoly, které nedokázali Němci, ani Angličané a Američané.

Je třeba vzpomenout na Stalingrad, kde byl předveden nový vrcholný příklad provádění sovětské vojenské vědy a vojenského umění.

Ve zvlášť krátkém údobí vytvořila vojska donské a stalingradské fronty obklíčovací kruh kolem hlavní a nejsilnější skupiny německých armád, která měla podle Hitlerova plánu rozhodnout osud války proti Sovětskému svazu.

330tisícová armáda nepřátel byla z poloviny zničena a z poloviny padla do zajetí. Při tomto vítězství jasně triumfovala sláva stalinské strategie i taktiky, sláva geniálního plánu a moudrého předvídání velkého vojevůdce, který pronikavě odhadl vetřelcovy úmysly a využil slabin nepřátelské dobrodružné strategie.

Po stalingradské bitvě následují obklíčovací operace sovětských vojsk v prostoru Korsuň—Ševčenkovskij, pod Vitebskem a Bobrujskem na východ od Minska, v prostoru Jassy—Kišiněv, v Pobaltí, ve Východním Prusku, ve Vratislavi, v Poznani, v Berlíně a v řadě jiných míst.

Útočné operace sovětských vojsk se vyznačovaly **ohromným rozmachem** jak co do množství vojsk a bojové techniky, tak i co do rozložení do hloubky a šířky. Tento rozmach útočných operací nepřetržitě vzrůstal a dosahoval v druhé polovině Velké vlastenecké války rozsahu a měřítka v dějinách vojenského umění nevídaného.

Převaha stalinského vojenského umění záležela ve **smělem a rozhodném manévrování velkými silami** během operace s cílem vytvořit úderné skupiny na hlavních směrech útočné operace. Sovětská vojska při svém mistrném manévrovacím umění byla obvykle nejen na hlavních směrech, ale i v rozhodném okamžiku silnější než protivník. Důmyslné manévrování zálohami během operace nadopřávalo nepříteli odechu, zabezpečovalo sovětským vojskům nepřetržitě narůstání úsilí, rychlé zdolání obranných a vodních překrad a vzrůstající tempo útočné operace (ofensivy).

Tempo ofensiv Sovětské armády bylo nebývalé a převyšovalo vše, co dosud bylo známo ve vojenské historii. Jak daleko za tím zůstali Angličané a Američané v západní Evropě. Druhá fronta v Evropě byla zřízena teprve tehdy, až bylo zřejmé, že Sovětská armáda sama svými silami zlomí a rozbije nacistické Německo a osvobodí celou Evropu

od hitlerovského jha. Americká armáda spolu s anglickou armádou po zdolání bezvýznamného odporu německých nacistických vojsk v Normandii postupovala bez překážek na východ. Američané sami přiznávali, že jejich ofensiva je vlastně vojenskou procházkou.

Přesto nehlédě na slabý odpor Němců, anglo-americká vojska v době od 6. června do prosince 1944 postoupila jen o 400 km kupředu a dlouhou dobu přešlapovala před t. zv. Siegfriedovou linií.

Velikého umění v operacích Sovětské armády v době Velké vlastenecké války se dosáhlo v uskutečňování **operačního překvapení**. Každá útočná operace se připravovala tak, že drtivé údery zasazované nepříteli byly pro něho neočekávané, takže byl bezradný. Tyto neočekávané údery rychle rozrušily celý systém jeho obrany i systém velení a zhusta vytvářely z nepřátelských vojsk masu bez velení, která se bránila náhodně, neznalostí situace. Přitom nutno zdůraznit, že sovětské velení dosahovalo operačního překvapení vždy různými a často originálními způsoby.

Nejvážnějším rysem stalinského vojenského umění byla a je nepřetržitá součinnost druhů vojsk v operacích. Nepřítel pocítil na sobě sílu současně a souhlasně vedených a soustředěných úderů všech druhů sovětských vojsk, proti kterým ho nechránily ani obranná postavení, pásma, „valy“ ani jeho vychválená technika. V útočných bojích se dosáhne úspěchu jen uměním sladit součinnost všech druhů vojsk, hromadným soustředěním dělostřelecké palby a uměním uspořádat a soustředit úsilí pěchoty, tanků a letectva na směr hlavního úderu. K rozdrčení nepřitele bylo užito co nejlépe uspořádané útočné sestavy vojsk, která zabezpečovala v útočném boji nebo operaci účast maximálního počtu pěchoty, tanků a jejich palebných prostředků.

„Ohromný rozsah postupných i současně vedených operací co do šířky i hloubky, jejich drtivý ráz a rychlost, dovedná taktická i operační součinnost všech druhů vojsk, spojená s pružným a smělým méněvrem za jakékoli bojové situace, dovedená téměř k dokonalosti, aktivní obrana způsobila snést údery jakékoli síly a zabezpečit podmínky pro přechod v rozhodnou protiofensivu, hromadné a účinné použití tankových vojsk a letectva na hlavních směrech ofensivy, ničení celé operačně strategické hloubky nepřitele, dělostřelecký útok jako nejlepší forma použití všech druhů dělostřelectva i řada druhých důležitějších problémů našly svoje správné a nejpřesnější využití a potvrzení v bojové činnosti sovětských ozbrojených sil ve Velké vlastenecké válce“ (K. E. Vorošilov).

V letech Velké vlastenecké války, na základě nové současné vojenské techniky, na základě všech sociálních změn, které se uskutečnily v Sovětském svazu, pozvedl soudruh Stalin vojenské umění na stupeň odpovídající všem potřebám současné války. Sovětská armáda prošla tvrdou a surovou školou druhé světové války, bijíc se sama s armádou nacistického Německa, s armádou dobře vycvičenou a technicky vybavenou, opírající se o ohromné zdroje a bohatou průmyslovou základnu porobené Evropy. Fakt, že Sovětská armáda se ctí prošla touto školou, svědčí o vítězné síle stalinské vojenské vědy a o jejím triumfu nad vojenskou vědou hitlerovského Německa.

Ze všech vojenských teorií, které prošly prověrkou v druhé světové válce, jediné sovětská vojenská věda byla s to splnit úkoly dané válkou.

Světodějně vítězství Sovětského svazu ve Velké vlastenecké válce bylo možné proto, že sovětský lid moudře vedený bolševickou stranou a velkým Stalinem v pravý čas přebudoval sovětský stát v mohutnou průmyslovou říši s nejpřednějším rolnickým hospodářstvím a tím několikanásobně zesílil jeho působilost a obranyschopnost.

Toto největší vítězství bylo možné jediné tím, že sovětský společenský a státní řád projevil nevídanou sílu a ohromné přednosti po celou dobu ozbrojeného zápasu sovětského lidu.

Vítězství sovětských ozbrojených sil ve Velké vlastenecké válce byla zapsána do dějin jako největší triumf sovětského státu, jako velká převaha vojenského umění jeho ozbrojených sil nad německými armádami. Konečně „výsledky války jakékoliv armády se silným nepřítelem jeví se jediným reálným měřítkem její moci, jejích bojových vlastností a té vojenské vědy, která je základem její bojové činnosti“ (I. A. Bulganin).

Vítězství sovětských ozbrojených sil ve Velké vlastenecké válce jsou svědectvím nepřemožitelnosti Sovětské armády i převahy stalinské vojenské vědy a umění.

Vojáci československé armády jsou povinni se učit vojenské vědě a vojenskému umění od slavné Sovětské armády. Plnit tento závazek jsou povinni nejen vůči svému lidu, pracující třídě a komunistické straně, ale i vůči všemu pracujícímu lidu celého světa, aby se tak stali spolu se slavnou Sovětskou armádou věrnou stráží míru v celém světě.

Prameny: Armádní generál B. Kurasov, Sovětské vojenské umění,
J. V. Stalin, O Veliké vlastenecké válce,
generál mjr. N. V. Puchnovskij, O převaze sovětské vojenské vědy nad buržoasní vojenskou vědou.

